

Kowumdaşlar türkleriň «gelmişek duşmançylygyndan» howatyrlы

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Kowumdaşlar türkleriň "gelmişek duşmançylygyndan" howatyrlы
KOWUMDAŞLAR TÜRKLERİŇ «GELMIŞEK DUŞMANÇYLYGYNDAN» HOWATYRLY

Gurban baýramy sebäpli garyndaş-doganlarym bilen didarlaşmaga bir hepedelik Stambula gaýdanymda birnäçe dostum we tanyş-bilişim bilen ýakyndan görüşme mümkünçiliginı edindim we gören zatlarym şular boldy:

Türkiýede ýasaýan türki kowumdaşlarymyz bu ýurtta barha artýan daşary ýurt duşmançylygyndan diýseň ynjalyksyzlanýarlar we uly lapykeçligiň içinde.

Olar birnäçe ýyl bәri ýaşap gelen we ikinji watan hasaplan Türkiýelerinde her günde diýen ýaly ýolda-yzda, jemgyýetçilik ulaglarynda, hassahanalarda, okuw jaýlarynda we iş ýerlerinde dürli kemsitmelere we mertebäňi peseldiji hereketlere uçraýandygyny aýdýarlar.

Bularyň barsynyň sebäbi-de, etniki gelip çykyşyny mesaňa görkezip duran gyýyk gözleri we özlerine mahsus türki şiwede gürleyändikleri.

Türkiýede iň gowy medisina fakultetini tapawutlanan bahalar bilen tamamlan asly owganystanly türkmen kardiology Angliýa lukman bolup gitmek üçin dürli synanşyklara yüz urandygyny aýtsa, paýlaşýan wideoçyksylary millionlarça tomaşaýy tarapyndan tomaşa edilen ýaş türküstanly žurnalist YouTuber-de

daşary ýurda aşmagyň ýollaryny gözleýär.

Ikisiniňem tutarygy birmeňzeş:

Gelmişek bolandygymyz üçin bizi islänoklar. Aslymyzyň türki halkdan bolmagymyzam bize garşıy bolýan zorlukly hereketleriň öñüni alyp bilenok.

Türkiýede gelmişek duşmançylygy soňky aýlarda şeýle bir derejä yetdi welin, käbir gatlaklaryň, aýratynam käbir partiýalaryň didiwynna mündürilen siriýaly we owganystanly bosgunlar bilen bir hatarda, ençeme ýyl bări Türkiýede ýasaýan özbek, gazak, gyrgyz, türkmen, uýgur ýaly ganybir kowumdaşlarymyzam köçede, ýolda-yzda dürli kemsitmelere duçar bolýarlar.

Stambulda iň pes aýlyk hakyndanam az aýlyga günde 10-12 sagat işleýän owganystanly bir türkmen ýigidi garbanyakhanalaryň birinde çörek iýip durka, gapdalky stoldan «ýurdy bu gyýyk gözlüler basdy, çekirtge ýaly hemme ýeri doldurdylar» diýlendigini, mundan soñ naharyny doly iýip bilmän stoluň başyndan turup gaýtmaga mejbür bolandygyny gözlerini ýaşardyp gürrüň berýär.

Heniz murty garalmadyk ýaş ýigit «Şol gün aşsam daň atýança agladym, şol günden soñ içimde nämedir bir zatlar döwülen ýaly boldy, ýüregimdäki Türkiye söygüsü ýanyp kül boldy» diýende, ol aslynda özi ýaly birnäge adamyň duýgularyny dile getirýär.

Şeýlelikde, Türkiye soňky otuz ýylда TIKA, Türk Geňeşi, Türki we garyndaş kowumlar guramasy onlarça gurama arkaly yüz millionlarça dollar harçlap umumytürk dünyäsiniň göwnünü awlamak üçin alyp baran işlerini öz eli bilen paltalaýar.

Türkiýede göçegçi sanynyň we başly-barat göçün artmagyna birinji nobatda häzirki häkimiyét we daşary ýurtlardaky türk ygtyýarlylarydyr.

Mysallar bilen düşündirjek bolaýyn: Owganystanda soňky ýigrimi ýylда yüz müňlerçe türk wizasy puluna satyldy.

Altmyş günlük Türkiye wizasynyň resmi çykajysy 90 dollar bolsa, Kabul, Mazary-Şerif ýaly owgan şäherlerinde gara bazarda 4 müň dollardan satyldy.

Şeýlelikde, jübüsü pully betpäl tipler Stambul, Izmir, Antalya, Ankara ýaly şäherlere siňdi.

Kadasyz göçün artmagynyň ýene bir sebabi-de, türk ygtyýarlylarynyň turistik wiza bilen ýurda gelen her bir daşary ýurtla wagtlayyn ýaşamaga rugsatnama paýlamagy boldy.

Muny eşdrn owganystanly, yrakly, eýranly... raýatlar Türkiýede ýaşamaga rugsatnama almak üçin köpcülikleyín gelmäge başlady.

Käbir aracı edaralar daşary ýurtlulara tölegli bilim we medisina bejergisini göz öňüne tutýan wizalary bermäge başlady.

Dünýäde hiç bir ýurt turist wizasy bilen gelen daşary ýurtlulara wagtlayyn ýaşamaga rugsatnama bermeýänem bolsa, Türkiye şeýle rugsatnama berdi we bu ýagdaý birnäçe ýyllap dowam etdi.

Seýilgähler, meýdanlar, söwda merkezleri we köceler daşary ýurtlulardan dolup-daşmaga başladam welin, ýagny, ýurt daşary ýurtlularyň duralgasyna öwrülip, suw seňrikden agandan soň İçeri işler ministrligi wiza we ýaşamaga rugsatnama meselelerine täzeden serediljekdigini mälüm etdi.

Gijem bolsa, bu çäräniň zerurdugy görnüp dur. Zyýanyň ýarpysyndan gaýtsaňam, bir peýda.

Türkiye ençeme ýyllap öz tarapyna çekmek için pul, wagt, zähmet harçlan umumytürk dünýäsini doly ýitirmek islemese, Türkiyedäki asly türki halklardan bolanlara hemişelik ýaşamaga we işlemäge rugsatnama bermelidir.

Türki halkdan bolan her kes aý-ýyldyzly baýdagyn saýasynda özünü howpsuz duýmaly, hiç hili gorky-ünjini başdan geçirmeli däl.

Dogrusy-da şu. Dünýädäki hemme ýurt öz kowumdaşlaryna arka durýar we olara birnäçe ýeňillikleri döredýär. Munuň diskriminasiýa bilen hiç hili baglanychygy ýokdur.

Ýatdan çykarylmaýlygy gerek başga bir zat hem şu: hiç bir bosgun ýa-da göçegçi keýpine ýa meslikden ýurduny taşlap gaýdanok.

Türkiyä gelen daşary ýurtlular dürlü sebäpler zerarly ýurtlaryny terk edip gaýtmaga mejbür bolan adamlar.

Dili, reňki, urp-adaty üýtgeşik diýip adamlara gyýa göz bilen garamak Türkiyä gelişjek zat däl.

Türkiye taryhyň dürlü döwürlerinde dürlü milletleri öz goýnunda saklan, hemmesine gujak geren siwilizasiýanyň we medeniýetiň mirasdüşeridir.

Millionlarça emigrantyň arasynda jenaýata meýilli bozgak adamlar hem bolup biler. Bir emigrantyň eden ýalňyşlygyny hemme daşary ýurtla ýoñkemek dogry däl.

Ýadyňza salyň, Türkiyede her gün ýüzlerce, belki-de, müňlerce akla-huşa sygmajak agyr jenaýatlar, galphorluklar, kezzapçylyklar bolup geçýär, bulary edýänleriň aglabasy Türkiye respublikasynyň öz raýatlary.

Emma hiç kim munuň üçin uçdantutma türk halkyny günäkärlemeýär. Şeýle bolýan bolsa, bir owganystanlynyň ýa-da bir siriýalynyň eden ýalňyşlygyny bütin siriýalylara we owganystanlylara ýoňkemek hiç bir babatda dogry däl.

Häzirki kynçylyklar, elbetde, geçer gider, Siriýa we Owganystan ýaly ýurtlaram, nesip bolsa, asuda günlerine gowşar.

Emma adamlaryň kalbynda Türkiye bilen baglanyşykly aky ýatlamalar galar. Munuň beýle bolmazlygy üçin häzirden, giç bolmanka, käbir öňüni alyş işleriniň geçirilmegi hökménydyr.

Esedulla OGUZ.

22.07.2022 ý. Publisistika